



Medalia comemorativă dela împlinirea a 50 de ani de viață a Societății Regale Române de Geografie

SOCIETATEA REGALĂ ROMÂNĂ DE GEOGRAFIE

Societatea Regală Română de Geografie a fost întemeiată la 15 Iunie 1875 și recunoscută persoană morală și juridică și instituție de utilitate publică în anul 1897.

Prilejul întemeierii acestei societăți a fost dat de o adresă a Societății Geografice din Paris care invita România să participe la congresul de geografie din acel oraș. Ministrul cultelor și instrucției de pe atunci, *Titu Maiorescu*, provocând o consfătuire pentru a se discuta răspunsul ce urma să se dea invitației primite, profesorul *Ureche* fu solicitat să elaboreze primul proiect de statut al unei societăți geografice. Discutat în mai multe ședințe, acest proiect a devenit textul definitiv citit la întrunirea dela 15 Iunie 1875 la care a participat, sub prezența activă a Domnitorului Carol I, 31 din cei 77 membri fondatori.

La data întemeierii, Societatea Geografică a putut fi concepută ca o instituție care avea să înfățișeze în întregime ei, complexa problemă a pământului și poporului românesc. Niciuna din institutele sau societățile care-și împart azi, pe specialități, diferitele domenii de cercetare sau reprezentare a realităților geografice, nu existau la acea vreme: nici Institutul Geografic al Armatei, nici Institutul Meteorologic, nici Institutul Geologic, nici Societatea de Științe din București, nici măcar catedra de geografie dela Universitatea din Capitală.

Ne apare astfel foarte naturală prima organizare a Societății Geografice pe secții: matematică, astronomică, fizică, zoologică, botanică, mineralogică, geologică, etnografică și arheologică. Ne apar de asemenea firești inițiativele foarte variate, fiecare membru aducând în tânăra societate, preocupările proprii sale specialități fără acea selecționare, cla-

sificare și expunere sintetică a materialului caracteristică nu numai vârstei mai înaintate a unei asociații, ci și fazei de maturitate la care azi abia tinde să ajungă complexa știință geografică.

Dintre toate aceste inițiative, înțelept călăuzite de președintele activ și protectorul societății, Domnitorul și mai apoi Regele Carol I, în special cu următoarele se poate făli și azi Societatea geografică:

1. Harta topografică realizată mai târziu de Serviciul Geografic al Armatei.

2. Atenția deosebită dată învățământului geografic în licee și Universitate (Societatea geografică își are partea ei de contribuție necontestată în susținerea la studii în străinătate a primului profesor de geografie dela Universitatea din București și mai târziu a doi din elevii acestuia, actualii titulari ai catedrelor de geografie fizică dela universitățile din București și Cernăuți).

3. Sugestiile pentru întemeierea institutelor, geologic și meteorologic.

4. Lupta pentru înființarea cadastrului, începută de generalul Brătianu și încă de actualitate astăzi.

5. Incurajarea răspândirii cunoștințelor geografice privitoare la România prin concursuri între elevii școlilor secundare, publicarea dicționarelor geografice, conferințe bianuale cu prilejul adunărilor generale ale Societății, publicarea Buletinului astăzi ajuns la tomul 51, patronarea tuturor formelor de activitate cu caracter geografic: ajutoare de studii, premii, încurajarea exploatărilor geografice din țară și din străinătate.

Evoluția Societății Geografice a urmat linia mai tuturor societăților similare din străinătate. Aca-parantă și empirică în prima ei fază, ea s'a resimțit

de prisosul de bunăvoință și de diletantismul celei mai mari părți a membrilor săi. Situația la noi era agravată prin menționata absență a institutelor speciale apărute mai târziu.

Odată trecut entuziasmul începutului, Societatea Geografică Română, a intrat, tocmai din cauza multiplicității preocupărilor, într-o fază de lăncezeală justificată de războiul pentru neatarnare, dar nu și de epoca ce-i urmează.

Incepând dela 1882 și datorită în special vice-președintelui, general *Manu*, și secretarului general, *George Lahovari*, Societatea Geografică intră însă într-o nouă fază a dezvoltării sale prin fixarea unui mobil bine determinat: dicționarele geografice pe județe apărute între 1886—1896, urmate de Marelui Dicționar geografic al României (1898—1902) și de cele ale Bucovinei și Basarabiei.

Se poate face azi o critică de sigur nu prea favorabilă acestor dicționare de valoare neegală și



Cosași din Jibou în Sălaj



Moș din Munții Bihorului

mult prea învechite ca să mai poată servi, în întregime, scopului urmărit prin tipărirea lor. O bună hartă topografică aduce mai mult folos cercetătorului decât descrierea verbală a tuturor cursurilor de apă cu indicarea cotiturilor și localităților pe unde ele trec. Preocupările arheologice, filologice și istorice, la modă pe vremea aceea, au umflat dicționarele geografice, prea adeseori mult depărtate de adevăratul interes geografic; datele statistice, administrative, culturale, sunt total învechite; lucrarea e prea pătrunsă de vechiul spirit al unei geografii rezumată la nomenclatură și cifre. Totuș, dicționarele geografice rămân un depozit de bogat material toponimic, de amănunte locale adeseori prețioase, de date care au o valoare precisă de geografie istorică, în fine singurele izvoare de informație pentru încă multe regiuni și centre ale țării.

E sigur, cercetătorii de azi, mai pregătiți și mai înlesniți de cât geografii, cea mai mare parte improvizată, de nevoie firește, între 1882—1900, adică înainte de organizarea învățământului geografic universitar la noi, vor fi în măsură să supună controlului critic cuprinsul dicționarului respectiv, totuș ei îl vor folosi. De aceea credem că n'ar fi poate lipsită de interes o reeditare a acestor dicționare geografice în spirit modern, dar și cu păstrarea unei părți din latura practică mai veche. Ele vor trebui să se întindă și asupra județelor de peste Carpați care-și au uriașe monografii ungurești, dar aproape nimic corespunzător în românește, deși Societatea geografică a avut de mult această

preocupare și a și găsit persoanele care să se ocupe de înlăptuirea ideii.

În aceeaș epocă, ședințele Societății Geografice,



Colentina la ieșirea din lacul Mogoșoaia

solemne prin participarea neîntreruptă a președintelui ei activ, dar și prin spiritul mai protocolar al unor vremuri necolorate încă de excesivă democrație, au fost animate de foarte interesante și foarte variate comunicări, iar Buletinul a publicat unele lucrări de importanță deosebită. Într'adevăr, în acest timp, inginerul *Alimănișteanu* relatează rezultatele sondajului din Bărăgan; generalul *Brătianu* face diferite comunicări și publică, în Buletin, articole și note privitoare la harta, cadastrul și Atlasul României; *D. Grecescu* dă Flora medicală a României; profesorul *Emm. de Martonne* începe colaborarea sa prețioasă (*Sur la période glaciaire dans les Carpathes méridionales, Recherches sur la distribution de la population en Valachie etc.*); profesorul *S. Mehedinți* face să apară primele lămuriri asupra obiectului și metodei geografiei moderne (Locul geografiei între științe) și începe acțiunea de îndrumare a reformei învățământului geografic la noi (Studiul geografiei în învățământul secundar); *Eugène Pittard* dă la iveală unele din cercetările sale antropologice privitoare la Români, etc.

Tot în acest timp, în fine, exploratorii români în străinătate referă, prin scrisori sau conferințe, asupra rezultatelor expediției lor: *Ghica-Comănești*:

În Țara Somalilor; *B. G. Assan*: Călătorie în regiunile polare nordice și Călătorie împrejurul Pământului; *Th. Burada*: Călătorii la Români de peste hotare; *Em. Racoviță*: Expediția antartică belgiană la care autorul luase parte ca naturalist al expediției; *Popper*. Scrisori privitoare la explorarea insulelor Țara Focului; *S. Pleșniceanu*: Asupra statului independent Congo.

După publicarea dicționarelor geografice, activitatea societății s'a concentrat asupra ședințelor generale cu conferințe ținute de toți iubitorii de geografie și de primii geografi formați la Universitatea din București. Rolul acestora din urmă avea să prindă din ce în ce mai mult loc.

Într'adevăr, după spațiul de timp în care societatea, condusă efectiv de *Ștefan Hepites* și *Sabba Ștefănescu*, și-a sporit la câteva mii numărul membrilor săi activi, iar

Buletinul a fost — cu o întrerupere de câțiva ani — redactat, scris sau compilat de răposatul



Lacul Mogoșoaia, cu palatul brâncovenesc

director al Institutului Meteorologic Central, se poate vorbi de o nouă fază în care Societatea Geografică tinde către o specializare rațională în limitele indicate de scopul inițial urmărit de ea:

răspândirea gustului pentru geografie și a cunoașterii țării.

În acest răstimp:

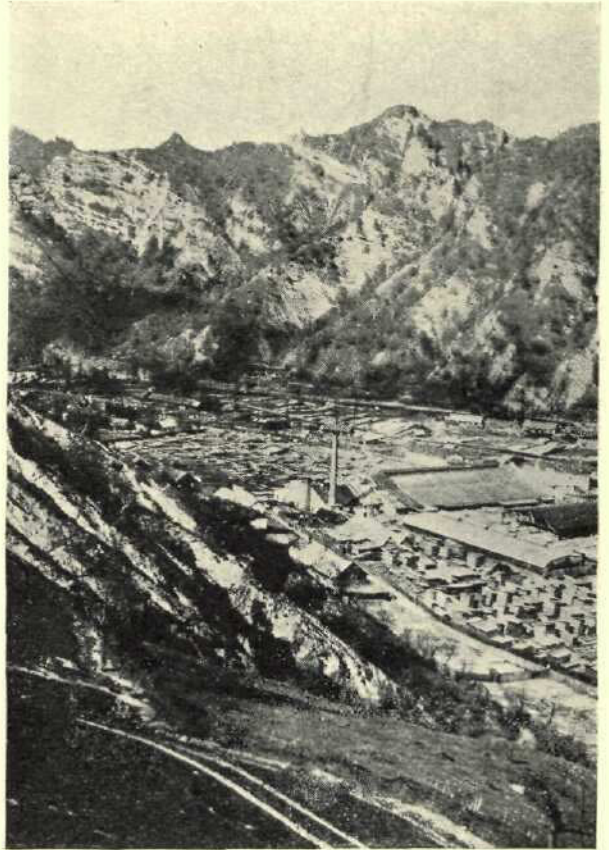
Sediul societății se mută de la Ateneul Român, unde rămâne depozitul de hărți, buletine și dicționare, la Fundația Universitară Carol I, unde funcționează birourile, biblioteca (aproape 10.000 cărți și reviste de la numeroase societăți geografice străine) și unde se țin ședințele Comitetului și conferințele publice cu prilejul adunărilor generale ale societății.

Se intensifică acțiunea pentru sporirea numărului membrilor (înscriserile au depășit de mult cifra de 6000; veniturile din cotizații ajung, în 1931, la 531.000 lei).

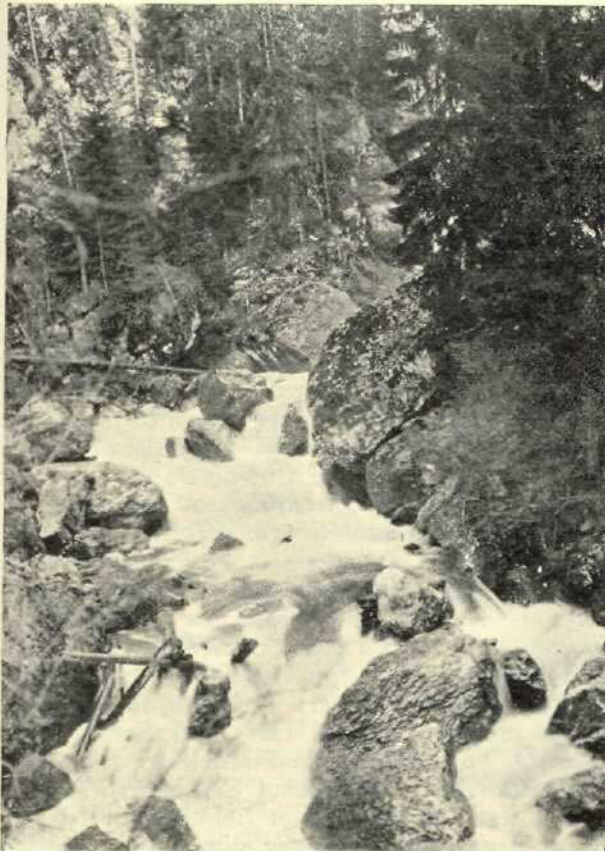
Se lucrează activ la obținerea unui teren gratuit de cca. 2000 m. p. și la mărirea fondului de construcție a palatului societății. Mulțumită, între altele, dărnicii unor bănci, ziare, instituții, autorități, și multor particulari cari au subscris sume însemnate pe listele societății, fondul de construcție ajunsese, în 1931, la 3.352.812 lei. (La aceeași dată,

zarea, cel puțin parțială, a acestui vechiu deziderat cu toate promisiunile oficiale privitoare la dăruirea terenului necesar, de vină sunt numai împrejurările actuale.

Cu prilejul jubileului de 50 ani, sărbătorit la



Industria lemnului la Brezoiu



Cascadă de pe Lotru

bilanțul cuprinzând conturi provenite din capital, legatul regelui Carol I în valoare de 300.000 lei, donații, cotizații datorite, etc. arăta aproape 8.500.000 lei). S'ar fi putut începe deci edificarea unei case proprii. Dacă totuși nu s'a ajuns la reali-

20 Decembrie 1925, în afara emisiunii unei serii de timbre jubilară și a unei medalii comemorative, s'a proiectat și scoaterea unei monografii în limba franceză, privitoare la România întreagă. Această monografie urma să trateze, pe capitole scrise de specialiști, toate aspectele fizice, sociale și economice ale țării noastre. Mai norocoasă decât clădirea societății, publicația jubilară a apărut într-o primă broșură, care poate fi socotită ca o substanțială introducere la monografia proiectată. Ea cuprinde, sub titlul: *La Roumanie, ouvrage publié sous les auspices de la Société Royale Roumaine de Géographie*, Bucarest, 1930, două capitole:

I. Le pays et le peuple roumain par *S. Mehedinți* (136 pagini).

II. Coup d'oeil historique sur le peuple roumain par *N. Banesco* (63 pagini).

Tot cu prilejul jubileului, d-l Constantinescu donează 100.000 lei pentru realizarea unui film național.

Ceea ce caracterizează însă, mai presus de toate, această fază de «specializare rațională», este atenția

deosebită dată Buletinului societății, care capătă acum un caracter mai științific și este încadrat mai precis în limitele disciplinei geografice. Lucrul e datorit, fără îndoială, aportului foarte însemnat al universităților, precum și concursului pe care îl dau profesorii de geografie de pretutindeni și spe-



Malul dunărean calcaros dela Hârșova

cialității în ramuri înrudite cu geografia. Mulțumită numeroșilor săi colaboratori, Buletinul poate da azi cuvenita dezvoltare tuturor capitolelor indicate în statute: procese-verbale ale ședințelor și actele societății; lucrări originale asupra tuturor ramurilor științelor geografice; traduceri, rezumate sau reproduceri din lucrări publicate în străinătate; o cronică de fapte geografice; lucrări didactice și pedagogice; o bibliografie geografică.

Intr'adevăr, în afară de teza prof. V. Meruțiu asupra munților Rodnei apărută mai de mult (în 1908), între 1915—1932, Buletinul publică cinci teze de doctorat: (G. Vâlsan: Câmpia Română, 1915; C. Brătescu: Delta Dunării; Vintilă Mi-

hăilescu: Vlășia și Mostiștea, 1924; G. Năstase: Peuce, 1932; N. Lupu: Bazinul Dărmăneștilor, 1932); apoi studiile d-lor: C. Brătescu asupra Dobrogii și regiunii Dunării de Jos; G. Vâlsan asupra câmpiei Dunării de Jos și a Porților de Fier; Mihai David și Vintilă Mihăilescu asupra podișului Moldovenesc; St. Manciușlea asupra Transilvaniei și Câmpiei Tisei; T. Porucic asupra reliefului Basarabiei; numeroase cercetări, conferințe, comunicări, note, recenzii asupra diferitelor regiuni sau asupra României întregi datorite d-lor: Emm. de Martonne, Eugène Pittard, Robert Ficheux, G. Vergez-Tricom; Al. P. Arbore, C. Brătescu, Raul Călinescu, Ion Conea, P. Enculescu, G. I. Gorciu, Ionescu-Dobrogeanu, I. Iordan, inginer D. Leonida, St. Manciușlea, S. Mehedinți, Vintilă Mihăilescu, V. Morfeș, G. Năstase, Enric Oteteșanu, general Sc. Panaitescu, general Ion Pavelescu, Zaharia Panțu, N. A. Popp, Mara N. Popp, Iulian Rick, G. Vâlsan, I. Vidrașcu, precum și unei serii întregi de tineri absolvenți sau licențiați ai universităților din București și Iași.

Față de modicitatea fondurilor puse la dispoziția facultăților mai ales după războiu, Buletinul Societății geografice ajunge astfel aproape singura publicație de specialitate în care se poate afirma munca desfășurată în seminariile geografice universitare, un fel de tribună geografică la care colaborează cercetătorii tuturor provinciilor.

Inceputul acestei colaborări de după războiu, îl face profesorul M. David dela Iași cu studiul său asupra Podișului Sarmatic al Moldovei, urmat mai apoi de alte două cercetări de geografie fizică (Regiunea Codrilor Bâcului față de podișul Moldovenesc; Relieful regiunii Subcarpatice din districtele Neamț și Bacău). Tot Iașii ne-au trimis lucrările de geografie istorică ale d-lui conferențiar G. Năstase asupra Hotarului lui Halil Pașa și asupra Insulei Peuce; monografia încă în curs de publicare asupra depresiunii Jijiei datorită d-lui profesor Iulian Rick; în fine notele modeste, dar substanțiale ale d-lui Victor Tufescu. Cernăuții continuă să fie reprezentați prin cercetările d-lui C. Brătescu (Dacia și Moesia la Ptolemeu; Terasele dela Sudac de Andrusov). În afara câtorva informații și a descrierii Coastei de Argint de G. Vâlsan, lipsește însă colaborarea Clujului, dar nu și a Transilvaniei (Ștefan Manciușlea: Contribuțiuni la studiul șesului Tisei; Infiltrații de populație străină în Banat; Bazinul Trăscăului; Sate și Sălașe în șesul Tisei; Un geograf ardelean: Ion Rusu; P. Suci: Orașe din Apusul Carpaților). Absența se datorește însă unui fapt îmbucurător: dezvoltarea Institutului Geografic din Cluj, care, prevăzut cu sumele necesare, publică un frumos anuar. Cum era și firesc, nu putea lipsi concursul Universității din București. Au colaborat: S. Mehedinți: Dacia pontică și Dacia Carpatică. Secretarul de redacție al Buletinului, care, pe lângă câteva sute de note, comunicări, referate, recenzii, a contribuit și cu următoarele cercetări mai în-

tinse: Orașul Călărași; Două momente din înaintarea arăturilor pe Bărăgan; Contribuțiuni la studiul populației și așezărilor omenești din Câmpia Română între 1850—1899; Câteva observații asupra Românilor din Secuime; Infiltrația ruteană în Nordul Moldovei; Vlăsia și Mostiștea; O hartă a așezărilor rurale din România; Podișul înalt din Vestul Botoșanilor: Marile Regiuni morfologice ale României; Diviziunile Carpaților Răsăriteni; *Ion Conea*, cu largă contribuție la Cronica Buletinului și lucrările: Excursia din Dobrogea a misiunii poloneze Sawicki; Studiul geografic al castanilor buni din Oltenia; Așezările omenești în depresiunea subcarpatică Olteană; Câteva chestiuni de toponimie; Tismana; *Niculae A. Popp*, în afara participării la cronică: Valea Prahovei între Predeal și Florești; O țară ospitalieră: Albania; Minoritatea albaneză din Jugoslavia; *Raul Călinescu* publică probleme de biogeografie; Metoda geografică în cercetările biologice; Repartiția dihorului de stepă în România; *Ion Roșca* dă numeroase și variate note și recenzii; în fine o serie întreagă de lucrări susținute în seminarul de geografie generală au văzut lumina tiparului tot în Buletinele de după războiu: *N. Ploșor*: Bordeii în Oltenia; *R. Vulpe*: Bărăganul în Antichitate; *E. Zaharescu*: Județul Saac; *Căpitan Ilie Dumitrescu Năsturel*: Interpretarea fotografiei aeriene din punct de vedere geografic; *Valentina Ionescu și Constanța Florescu*: Alimentarea orașului București cu lapte și derivate în anul 1928; *Marius Țigoiu*: Desvoltarea orașului Constanța; *Maria N. Popp*: Confesiunile Albaneze; *Aurora Capșa*: Plutăritul pe Bistrița; *Maria V. Popa*: Hinterlandul Galaților, etc.

În fine, ar fi nedrept să nu relevăm că și în epoca de după războiu, alături de colaborarea regulată a geografilor legați mai mult de universități, societatea noastră continuă să se bucurate de prețiosul concurs atât al unor geografi străini, cât și al specialiștilor din ramurile înrudite cu Geografia: *Emm. de Martonne*: La Roumanie nouvelle dans la nouvelle Europe; *Robert Ficheux*: Paysage de France et de Roumanie; *Eugène Pittard*: L'indice céphalique en Roumanie; *Al. P. Arbore*: Însemnătatea cercetărilor geografice pentru cunoașterea poporului român; *I. C. Băcilă*: Harta de Apus al Moldovei; *P. Enculescu*: Progresele cunoștințelor noastre cu privire la biosfera vegetală în România; *N. Istrate*: Statistica naționalităților; *D. Leonida*: Perspectivele economice legate de valea Bistriței Moldovene; *L. Mrazec*: Origina reliefului tectonic major al globului terestru; *Victor Morfeș*: Infiltrații românești

dintr'o parte în alta a Dunării, peste balta Ialomiței; *Enric Oteteleşanu*: Meteorologia și agricultura cu privire specială la România; *T. Porucic*: Relieful teritoriului dintre Prut și Nistru; *I. Vi-drașcu*: Brațul Chilia, etc.

Alături însă de atenția firească acordată publicațiilor societății, s'a relevat încă de mult necesitatea imperioasă de a se reflecta și asupra altor mijloace de extindere și intensificare a activității acestei instituții de utilitate publică. Acțiunea de cunoaștere a țării noastre și a străinătății întreprinsă de societățile de turism, direcția propagandei, revistele regionale, etc. justifică și mai mult, prin emulație, dorința membrilor societății geografice de a căuta și a găsi un cât mai mare supliment de mijloace, care pe de o parte să facă mai activă și mai cunoscută societatea noastră, pe de alta să reprezinte o mai completă și mai efectivă îndeplinire a scopului principal fixat de statute.

Care pot fi aceste mai numeroase și mai intense forme de muncă menite să sporească interesul pentru opera Societății Geografice? Ele au fost indicate, în diferite timpuri de membrii acesteia. Vom cita câteva din aceste mijloace care ni se par realizabile: cicluri de conferințe publice cu interes geografic general sau național; o bibliotecă de popularizare a noțiunilor de geografie generală și de cunoaștere, sub forma descrierii controlate, a pământului și poporului românesc, un mic atlas de buzunar cu informații geografice, economice și date statistice în felul celui publicat de « Istituto geografico de Agostini » ajuns acum la al 30-lea an



Vâlcovul

(firește, ne gândim la un atlas care să privească în primul rând, România); cel puțin o excursie pe an cu membrii societății, etc.

Găsim înaltul îndemn și inițiativa acestei largiri și intensificări a activității Societății Geografice, în cuvântarea pronunțată de regretatul ei președinte

Regele Ferdinand I, cu prilejul jubileului de 50 ani. Credem că nu putem încheia mai bine acest scurt istoric al Societății de Geografie, decât reproducând aici înțeleptele cuvinte regale:

«...o strângere a rândurilor tuturor profesorilor de geografie, așa fel ca ei să nu rămână răslețiți și uitați în localitățile îndepărtate unde își au catedrele, ci să fie mereu încurajați ca niște apostoli și harnici exploratori ai regiunilor în care se află».

«Cu deosebire profesorii din ținuturile alipite la patria mamă trebuie să desfășoare o muncă mai încordată, deoarece până acum, afară de rare excepții, pământul și popoarele de acolo s'au cercetat

mai mult din punctul de vedere al foștilor stăpânitori, iar neamul românesc a fost studiat numai în trecut și ca un obiect de curiozitate etnografică.

«A doua preocupare a societății noastre ar trebui să fie în privința centralizării și sintetizării întregii activități în legătură cu geografia, precum și a începerii unor lucrări de popularizare geografică, pentru ca întregul popor să nu rămână lipsit de cunoașterea țării și a tuturor grupărilor etnice conlocuitoare pe acelaș pământ de atâtea veacuri».

VINTILĂ MIHĂILESCU

Conferențiar de geografie la
Universitatea din București



Ciobani din munții Sibului.